

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การออกแบบพระอุโบสถและพระวิหารสมัยอยุธยาตอนปลาย ในเมืองเพชรบุรี
ชื่อ	นายสุรศักดิ์ รอดเพราะบุญ
สาขาวิชา	ประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม
ภาควิชา	ศิลปสถาปัตยกรรม
ปีการศึกษา	2538

บทคัดย่อ

จากผลของการศึกษา การออกแบบพระอุโบสถและพระวิหารสมัยอยุธยาตอนปลาย ในเมืองเพชรบุรี ทำให้ทราบว่าในงานสถาปัตยกรรมแบบประเพณี ซึ่งถือเป็นอาคารที่มีศักดิ์และเป็นพัฒนาการของการออกแบบโครงสร้างอาคารไทยชั้นสูง โดยในช่วงสมัยอยุธยาตอนปลายนี้ การทำงานของสถาปนิกกลุ่มช่างเมืองเพชรบุรีมีวิธีและระเบียบในการออกแบบอยู่แนวทางเดียวกัน สามารถจัดเป็นกลุ่ม สกulptural ช่างหนึ่งได้ แต่ ณ ที่นี้ ก็ยังไม่ได้หมายความว่าลักษณะการออกแบบสถาปัตยกรรมดังกล่าว จะมีลักษณะพิเศษ แตกต่างจากกลุ่มช่างอื่น ๆ ในทางการออกแบบหรือไม่? (นอกจากแบบศิลปะ ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนและมีการศึกษาเปรียบเทียบกันอย่างกว้างขวางพอสมควร ของกลุ่มสกุลช่างเมืองเพชรบุรี)

สำหรับการออกแบบทางสถาปัตยกรรมกลุ่มสกุลช่างเมืองเพชรบุรี ในสมัยอยุธยาตอนปลายนี้ ความงดงามของสัดส่วน (ซึ่งถือเป็นแม่โครงหลักในการสร้างก่อนที่จะเป็นอาคารสมบูรณ์ ที่ใส่องค์ประกอบตกแต่งอื่น ๆ ตามตำแหน่ง หรือการใส่องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมเข้ามาผสมผสานในภายหลัง) เกิดจากการออกแบบที่กำหนดความสัมพันธ์ทางโครงสร้างกับรูปทรงเข้าไว้ด้วยกัน โดยเฉพาะความเข้าใจเรื่องรูปทรงพื้นฐานของอาคารที่ประกอบด้วยโครงหลังคาแบบทรงจั่วสูง และการให้ความสำคัญของศักดิ์อาคารที่ให้พิเศษสูงสุด เริ่มตั้งแต่การกำหนดขนาดของอาคาร การจัดระเบียบทางโครงสร้าง เช่น การทำชั้นซ้อนตำแหน่งต่าง ๆ ของพื้นหลังคา ตลอดจนรสนิยมของการนำข้อจำกัดทางโครงสร้างในแบบต่าง ๆ เข้ามาผสมผสาน ตัวอย่างเช่น วิธีการนำเส้นโค้งต่าง ๆ มาปรับเข้ากับโครงสร้างมีส่วนของหลังคาและตัวอาคารในส่วนขององค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมอื่น ๆ เป็นต้น ซึ่งมีรายละเอียดของสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นการกำหนดให้เกิดรูปทรงทางภายนอกทั้งสิ้น

Thesis Title Architectural Design in Phetchaburi Province :
 The Ordination Hall and Assembly Hall in Late
 Ayutthaya Period.

Name Surasak Rodprohboon.

Concentration History of Architecture

Department Architecture and Related Arts

Academic Year 1995

ABSTRACT

The result from the study of the Ubosoths and Viharas in the city of Petchaburi of the late Ayutthaya period indicates such as follows

1. Ubosoths and Viharas of Buddhism temples are of high rank buildings consequently they were specially designed and constructed.
2. Ubosoths and Viharas selected for case studies reveal a stage of architectural development of the Thai Buddhism temples architecture of the late Ayutthaya period.
3. The craftsmen who created those buildings performed the same order in design and construction method.
4. The Petchaburi School of architectural design of the late Ayutthaya period emphasizes on the beauty of the proportion of the skeleton of the main structures, however the decorative elements are inseperatable from the building's skeleton consequently the unity of beauty can be achieved when these two components are combined.
5. The building design is dictaed by the length of the tie beam.

It defines almost every proportion of building elements including the of the building and its roof. The dimension between each super-imposed roof is also related to the division of the tie beam.

6. The craftsmen made the measurement from the outline of the elements of the roof structure because they believed that the beautiful appearance was resulted from the configuration of the built form.

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

กิตติกรรมประกาศ

ประโยชน์อันเนื้อหาของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ แม้มีบ้างขออุทิศส่วนกุศลให้แก่อบาสก
อุบาสิกา ตลอดจนครูช่างชาวเมืองเพชรบุรี ที่ท่านมีศรัทธาในบวรพุทธศาสนา ทำให้เกิดการ
สร้างพระอุโบสถและพระวิหารในสมัยนั้น

แรงใจและแรงกายขอมุฑิตาจิตแด่ย่าบุญลิม ไหลมา ผู้เมตตาเลี้ยงดูลูกหลานมา
ขออุทิศส่วนกุศลให้แก่ลุงอารีย์และป้าบายศรี ไหลมา ผู้เมตตาเลี้ยงดูหลาน ๆ ด้วยความรัก
ห่วงใยเสมอ แต่ล่วงลับไปแล้ว และปู่เสนาะ รอดเพราะบุญ ผู้เพ็งวายเป็น

ในการศึกษาคั้งนี้ได้รับความเมตตากรุณาจากหลาย ๆ ท่านหลายฝ่ายบุคคล ที่ให้
การช่วยเหลือ สนับสนุนให้โอกาสแก่ผู้ศึกษาดังต่อไปนี้

กราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์ อนุวิทย์ เจริญศุกกุล ผู้ได้ชี้แนวทางทาง
การศึกษาด้านวิชาการและได้ให้ความเมตตากรุณาไว้เป็นอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ตลอด
โครงการทั้งหมดเป็นท่านที่หนึ่ง

กราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์ สมใจ นิมเล็ก ผู้ได้ให้ความรู้หลักการใน
วิชาสถาบันวิทยกรรมไทย และได้ให้ความเมตตากรุณาไว้เป็นอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ตลอด
โครงการทั้งหมดเป็นท่านที่สอง

กราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์ วิวัฒน์ เตมียพันธ์ ที่เคารพอย่างสูง ได้ให้
ความเมตตากรุณาไว้เป็นอาจารย์ผู้ตรวจสอบงานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

กราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ สุนนท์ ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา ที่ทรงคุณวุฒิ ท่านเป็น
ผู้มีความสนใจและเป็นหัวหน้าโครงการวิจัย การศึกษาศิลปะประเพณีในเขตจังหวัดเพชรบุรี
(สกุลช่างเพชรบุรี) ให้กับโครงการการศึกษาวิจัยดังกล่าวของมหาวิทยาลัยศิลปากร ในปัจจุบัน
ได้เมตตากรุณา ว่าเป็นประธานตรวจสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ด้วยความเต็มใจยิ่ง

กราบขอบพระคุณท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ สน สีมাত্রัง ที่เมตตากรุณาปูแนวทางพื้น
ฐานทางการศึกษาตั้งแต่เบื้องต้น

กราบขอบพระคุณท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ ชุมณี ที่ท่านมีเมตตากรุณา
ช่วยตรวจแก้บทความต้นฉบับในส่วนของภาษาอังกฤษ

กราบขอบพระคุณท่านอาจารย์กมลลา รอดเจริญ ที่ให้เมตตากรุณาให้คำปรึกษาและ
กำลังใจต่อผู้ศึกษาตลอดเวลา

ขอเฝ้าสการขอพระคุณอย่างสูงต่อท่าน พระสุวรรณ กั้นตะวรรณ (คงชม) ท่านผู้
ดูแลพระอุโบสถวัดสระบัว, ท่านพระภิกษุสาเียง พุทธโร ผู้ดูแลบริเวณเขตพุทธาวาส วัด
เขาวังโคอิฐ ที่เมตตากรุณา ำให้รายละเอียดของข้อมูลทางการศึกษาของอาคารในแต่ละวัด
นั้น ตลอดจนท่านให้ความเป็นกันเองและให้ความสะดวกสบายต่าง ๆ ช่วยให้การเก็บข้อมูล
ภาคสนามเป็นไปอย่างราบรื่น

ขอขอบพระคุณ คุณลุงบุญชู ทวลกาเนิด ที่ได้กรุณาให้ข้อมูลสัมภาษณ์ในส่วนของวัด
ไผ่ล้อม ทาให้การศึกษานในส่วนของอาคารดังกล่าวมีข้อมูลเพิ่มเติมมากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากรที่ให้ทุนอุดหนุน
การวิจัยในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นเงินจำนวน 5,000 บาท (ห้าพันบาทถ้วน) ตลอดจน
เจ้าหน้าที่ทางระเบียบการตรวจสอบข้อบกพร่องฝ่ายจัดเก็บเอกสาร คุณเนาวรัตน์ ศีลบุตร ที่
ได้กรุณาตรวจสอบขั้นตอนสุดท้ายของการนำส่งเอกสารวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนแล้วเสร็จ

นอกเหนือจากนี้ กราบขอบพระคุณท่านผู้เป็นที่รักเคารพหลาย ๆ ท่านที่ให้ความ
เมตตากรุณาช่วยเหลืออุดหนุนทุนการศึกษาดังต่อไปนี้

พี่นภาพร แสงอร่ามรุ่งโรจน์ ำให้ทุนการศึกษา 1000.00 (หนึ่งพันบาทถ้วน)

พี่รุ่งศิริ แสงอร่ามรุ่งโรจน์ ำให้ทุนการศึกษา 4000.00 (สี่พันบาทถ้วน)

พี่ณมล-พี่ณสดี บุญขันดินาถ, พี่สมคิด เทียนแก้ว, พี่สมพร บารมีทัศน, พี่อรุณรัตน์
เอื้ออาทนายวงศ์ พี่นิรมล นฤล, ได้สมทบทุนอุดหนุนการศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 10,000.00
(หนึ่งหมื่นบาทถ้วน)

ขอขอบพระคุณอย่างสูงกับพี่สมพงษ์ แสงอร่ามรุ่งโรจน์ ที่มีเมตตากรุณาช่วยเหลือ
รายละเอียดเกือบทุกด้าน ในการจัดเก็บข้อมูลภาคสนามเบื้องต้น การจัดเก็บข้อมูลทาง
เอกสารชั้นกลาง มีพิมพ์ร่างจากต้นฉบับลายมือเขียนเป็นตัวพิมพ์ดีด, กรุณาอ่านตรวจสอบ
และแก้คำผิดทั้งหมดในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ตลอดจนช่วยกอบกู้ภาพถ่ายในการนำเสนอตรวจสอบ
ต่อคณะกรรมการฯ ชั้นสุดท้าย

ขอขอบพระคุณ พี่เปรมวดี สาริกะวณิช (พี่จี้) "บรรณาธิการศาสตร์" แห่งร้านรวิน
พรินต์ติ้ง กรู๊ป ที่ได้กรุณาแก้ไข จัดเรียบเรียงเอกสารในขั้นตอนสุดท้าย ออกเป็นรูปเล่ม
สมบูรณ์ตามหลักวิชาการ และพี่ปาริสุทธิ สาริกะวณิช (พี่จูน) ที่ได้กรุณาให้ข้อมูลรายละเอียด
ของวัดไผ่ล้อม จังหวัดเพชรบุรี

ขอบพระคุณ คุณลัดดา จิระฐานกุล (นันท์) เพื่อนรักที่ห่วงใยและช่วยเหลือการเขียนแบบในการนำเสนอของแผนผังอาคารแต่ละหลังที่ใช้ในการศึกษามาจัดเก็บ รวบรวมลายเส้นด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย

ขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดกองโบราณคดี กรมศิลปากรที่ได้กรุณาให้ความสะดวกในการค้นข้อมูลบางส่วนที่มีประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

สุดท้ายขอกราบขอบพระคุณแม่ ที่เคารพรักของลูก ๆ ที่คอยห่วงใยและสนับสนุนการศึกษาของลูก ๆ ตลอดมา กราบขอบพระคุณบิดาที่เคารพรักของหลาน ในการช่วยเหลือทุกสิ่งทุกอย่างภายในบ้าน และสมาชิกทุกคนในครอบครัว ขอขอบคุณ (พี่สะน้า) ที่ช่วยเหลือย่าที่ป่วยอยู่กับบ้าน และขอขอบคุณน้อง ๆ มี ก้อย, ย้อย ที่ช่วยเหลือย่าที่ป่วยอยู่กับบ้านเช่นกัน ตลอดจนคอยให้กำลังใจและช่วยเหลือตามความสามารถที่จะช่วยได้ในทุก ๆ ด้าน

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์